

N:o 21.

Ank. till Riksd. kansli den 19 februari 1903, kl. 2 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen
angående internering af alkoholister.*

Till behandling af lagutskottet har hänvisats en inom Andra Kammaren af herrar *C. Wallis, J. G. Pettersson* i Södertälje och *E. Beckman* väckt motion, n:o 83, hvori anförts följande:

»Frågan om beredande af lämplig vård åt alkoholister hör till de nya uppgifter, som vår tid uppställer för statens verksamhet. Det elände, som alstras af dryckenskapen och som hotar att förgifta äfven kommande släktens lif, påkallar ovillkorligen statens ingripande; och ehuru härvid i första hand sådana åtgärder torde vara att anbefalla, som äro ägnade att förekomma vidare utbredning af denna folkröta, bör på samma gång ingen möjlighet lämnas obegagnad att rädda dem, som fallit offer för densamma. Detta räddningsarbete framstår som ett nytt led i den omfattande verksamhet, staten redan nu utöfvar för beredande af vård åt andra grupper af lidande samhällsmedlemmar, t. ex. blinda, döfstumma, lytta och vanföra, sinnessjuka, spetälska och veneriskt sjuka. För statens ingripande i detta fall talar ej blott alkoholismens stora utbredning — den framstående statistikern Gustaf Sundbärg beräknade för några år sedan antalet alkoholister i vårt land till 50,000 — utan äfven den på de senaste decenniernas erfarenhet grundade vissheten, att en stor del alkoholister genom lämplig behandling kunna varaktigt botas samt såsom fullt arbetsdugliga återskänkas åt samhället. I allmänhet synes den iakttagelsen vara gjord i alla stater,

som ägnat omsorg åt drinkares kurbehandling, att af de behandlade en tredjedel botats och en tredjedel förbättrats. Härvid är tillika att märka, att de, som ej kunnat botas, i regeln utgjorts af sådana, som hafva stark ärftlig belastning eller som uppnått en tämligen hög ålder eller som tillika lida af vissa svåra nervsjukdomar, såsom fallandesot och vansinne. Det lyckliga resultatet af drinkares kurbehandling har gifvit åtskilliga framstående läkare anledning till det uttalandet, att *denna form af sjukvård kan glädja sig åt vackrare kurer än de flesta andra.*

Frågan om statens ingripande för beredande af vård åt alkoholister har redan vid flera tillfällen varit föremål för den svenska Riksdagens pröfning. Sålunda väckte år 1889 herr Wretlind motion om, »att Riksdagen måtte ställa ett anslag af 100,000 kr. till regeringens förfogande för att i mån af behof anordna offentliga eller understödjda enskilda asyler, hvilka hade till syfte drinkares återupprättande till normal kropps- och själsbeskaffenhet.»

Denna motion föranledde emellertid endast ett beslut att ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett anslag af 25,000 kr. »att, på sätt Kungl. Maj:t pröfvade lämpligt, användas för nykterhetens främjande». Orsaken till denna utgång af frågan var, att man ansåg olämpligt, att staten skulle själf ombesörja anordnandet af alkoholistasyler, samt ej heller ville anslå medel till enskilda asyler, som ej ännu funnos. Men af frågans behandling framgick, att man erkände nyttan af alkoholisters behandling å kuranstalter och att man var villig att lämna understöd åt sådana, om de på frivillig väg upprättades.

Vid samma riksdag väckte herr Wretlind i en annan motion förslag om »att lagstiftningen måtte i det hänseendet varda kompletterad, att alkoholister, som vore odugliga att draga försorg om sig och de sina eller genom opålitlighet, elakhet och vildsinthet vore till fara för sig själfva eller andra, måtte genom domstols utslag, efter legitimerad läkares hörande, kunna för viss tid, högst ett år, dömas till intagning å anstalt, afsedd för drinkares behandling och stående under offentlig kontroll».

Sistnämnda motion fick icke ens det erkännande för behjärtansvärdt syfte, som kommit den förra till del. Lagutskottet förklarade helt kärft, att motionären förväxlat begreppen rätt och sedlighet; så länge drinkaren ej gjorde sig skyldig till brott mot statens lagar och icke heller sådana förhållanden förelåge, som omförmäldes i lösdrifvarelagen, borde staten icke mot drinkaren vidtaga sådana tvångsätgärder, som motionären föreslagit. Utskottet föreslog därför, att motionen icke måtte till någon Riksdagens

åtgärd föranleda. Detta blef också Riksdagens beslut efter en kort debatt i Andra Kammaren, hvarunder tydligt sades ifrån, att saken var alltför ny, i det att den aldrig förut varit ifrågasatt eller diskuterad.

Två år härefter eller år 1891 öppnades på enskildt initiativ och genom enskild offervillighet alkoholistkuranstalten Sans Souci nära Uppsala, den första anstalten af detta slag i vårt land. År 1893 beviljade Riksdagen nämnda anstalt ett statsbidrag af 2,000 kronor för år 1894, hvilket anslag jämväl utgick för år 1895 samt för år 1896 höjdes till 3,000 kronor.

Sistnämnda år kom frågan om vård åt alkoholister under Riksdagens pröfning ej blott vid beviljandet af berörda anslag till Sans Souci, utan äfven i anledning af en utaf herr Waldenström väckt motion, hvaryrskades, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t ville utreda, i hvad mån alkoholism kan betraktas såsom en sjukdom samt hvad som i sådant fall kan och bör från statens sida göras för att bereda alkoholister nödig sjukvård».

Det tillfälliga utskott, till hvars behandling nämnda motion hänvisades, fann det uppenbart, att alkoholister i allmänhet borde behandlas å sjukvårdsanstalter, samt att den enda anstalt af dylikt slag, som då fanns i vårt land, Sans Souci, vore otillräcklig för att fylla ifrågavarande behof. Utskottet ansåg det emellertid för tillfället vara tillräckligt att begära en utredning angående lämpligheten att bereda tillfälle till sjukvård för alkoholister i vidsträcktare mån än dittills, *så att en större praktisk erfarenhet måtte förvärfvas än den, som anstalten Sans Souci i sitt dåvarande omfång kunnat lämna till ledning för bedömande af de åtgärder, som möjligen ytterligare i framtiden borde vidtagas.* Utskottet hemställde därför i anledning af herr Waldenströms motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, om och huru genom statens åtgörande eller medverkan tillfälle till sjukvård skulle kunna beredas alkoholister i vidsträcktare mån, än förut skett å enskilda anstalter, för att därefter till Riksdagen inkomma med sådant förslag, som utredningen kunde föranleda.

Utskottets hemställan bifölls af Andra Kammaren, men afslogs af Första Kammaren.

Oaktadt Riksdagen sålunda vägrat vidtaga åtgärder för att befördra uppkomsten af nya alkoholistkuranstalter, hafva sedan år 1896 ytterligare uppstått 4 privatanstalter af dylikt slag, nämligen under år 1897 »Stockholms alkoholisthem Eolshäll» samt under år 1902 »Hemmet

Toranäs» i Småland, »Dalarnas alkoholisthem» vid Hedemora samt »Furu-hälls abstinenessanatorium för damer» vid Knifsta, af hvilka den först-nämnda anstalten åtnjutit statsunderstöd för år 1899 till belopp af 2,000 kronor samt för hvar och ett af åren 1900—1903 till belopp af 4,000 kronor. Samtidigt härmed har äfven anstalten Sans Souci för hvarje år tilldelats ett statsanslag af 3,000 kronor.

Den ökade praktiska erfarenhet på alkoholistbehandlingsvägen, som enligt nyss omförmälda utskottsberäkningar borde samlas, innan ytterligare statsåtgärder vidtoges för beredande af vård åt alkoholisterna, torde nu åtminstone i någon mån vara vunnen. Och denna erfarenhet tyckes gifva vid handen, att hvad som för närvarande i första rummet kräfvades från statens sida icke är ökning af anslagen till understödjande af redan befintliga eller framdeles inrättade vårdanstalter — ehuru visserligen äfven en sådan ökning torde vara önskvärd —, utan först och främst *en sådan lagstiftning, som gör det möjligt att intaga alkoholisterna på kuranstalt och under erforderlig tid kvarhålla dem där äfven mot deras egen vilja.* Det har nämligen visat sig, att icke ens en tusendedel af de 50,000 alkoholisterna i vårt land kunnat förmås att frivilligt genomgå en kur vid någon af de befintliga anstalterna. Sålunda har Toranäs alkoholisthem redan måst stängas af brist på patienter; och Dalarnas alkoholisthem, som öppnades för 10 månader sedan, har ännu ej fått mottaga en enda kurgäst. Hvad som afhållit de flesta alkoholisterna från att begagna sig af den erbjudna möjligheten till sjukvård har icke så mycket varit de sjukas brist på medel att betala kuravgiften som deras brist på insikt om sin sjukdom och däraf följande brist på vilja att underkasta sig något slags behandling därför. Det betraktas af de sakkunniga rent af som ett af alkoholismens symptom, att de, som lida däraf, merendels sakna insikt om sitt verkliga tillstånd och hängifva sig åt hvarjehanda falska föreställningar om den rätta orsaken till sina krämpor. Vid sådant förhållande kommer man ej långt med upprättandet af aldrig så många och aldrig så väl inrättade kuranstalter, om ej möjlighet beredes för alkoholisternas anhöriga att få de sjuka internerade äfven mot deras vilja, såsom lagen nu medgifver i fråga om sinnessjuka. En lag, som under fastställande af erforderliga försiktighetsmått mot missbruk beredde sådan möjlighet, skulle uppenbarligen utgöra en åtgärd ej blott af klok självbevarelse från samhällets sida, utan också af verklig barmhärtighet mot drinkarne själfva och deras anhöriga.

Lagar af nu antydt innehåll hafva redan antagits i ett flertal civiliserade stater, och i andra står frågan om dylik lagstiftning på dagordningen.

Sälunda finnas i ett flertal af *Nord-Amerikas Förenta Stater* lagar, som medgifva internering i kuranstalter af drinkare på begäran af vederbörande anhöriga, i vissa stater dock först efter särskild myndighets utslag. Tiden för interneringen får i regel icke öfverstiga ett år. I Connecticut kan drinkaren insättas i en asyl på egen eller sina släktingars begäran utan några rättsliga formaliteter. I Georgia kan den, som af domstol förklarats vara »vane-drinkare», på begäran af sina närmaste anhöriga interneras i asyl. I staten New-York kunna vane-drinkare, som enligt skriftligt intyg af två läkare och två andra trovärdiga personer förlorat herraväldet öfver sig själfva och äro farliga, om de lämnas i frihet, af vederbörande förvaltande myndighet interneras i en drinkareasyl för viss tid, högst ett år. Andra af den nordamerikanska unionens stater tillämpa de beträffande sinnessjuka gällande lagbestämmelser på drinkare, endast med iakttagande af en något vaksammare kontroll från myndigheternas sida.

I *Canada* kan en vane-drinkare efter rannsaking inför domstol genom administrativ myndighets beslut interneras i ett alkoholisthem för en tid af högst ett år. Denna åtgärd kan vidtagas på begäran af en släkting eller en vän till drinkaren; och den, mot hvilken åtgärden ifrågasättes, är berättigad att, om han så önskar, få vittnen hörda för att styrka obehöfligheten af den påyrkade interneringen.

I de australiska staterna *South Australia*, *New-Brunswick* *Victoria*, *New-Zealand* och *New-South-Wales* kunna drinkare på begäran af en släkting eller en vän och efter två läkares hörande af vederbörande administrativa myndighet interneras för viss tid af högst ett år.

I den schweiziska kantonen *S:t Gallen* kunna drinkare efter legitimerad läkares intyg genom beslut af vederbörande kommunalmyndighet insättas i asyl, där vistelsen i regel varar 9—18 månader, men vid återfall ännu längre. Kostnaden för asyfvården bestrides, om den sjuke saknar tillgångar, af vederbörande kommun.

Äfven i andra schweiziska kantoner hafva under de senaste åren framlagts förslag till lagar i samma riktning som nämnda lag i *S:t Gallen*. Ett af en särskild lagkommission utarbetadt förslag till strafflag för hela Schweiz innehåller följande bestämmelser:

»Om en vane-drinkare dömes till fängelse för en tid af högst ett år, kan domstolen efter läkares hörande låta intaga honom i en kuranstalt för drinkare, sedan han aftjänat straffet. Domstolen bestämmer tillika, att han skall lösgifvas ur anstalten, så snart han blifvit botad; efter två års vistelse å anstalten skall han i alla händelser lösgifvas. Likaså kan

en vane-drinkare, som på grund af otillräknelighet blifvit frikänd, af domstolen interneras i en drinkareanstalt.»

I *England* kunde enligt äldre lagstiftning drinkare endast på egen begäran insättas på kuranstalt, och den, som anmält sig till inträde å en sådan, ägde själf bestämma, huru länge hans vistelse där skulle räcka. Men om han en gång förbundet sig att stanna en viss tid och sedan ville afbryta kuren före samma tids förlopp, kunde han, om så erfordrades, med tvång kvarhållas. Då emellertid dessa lagbestämmelser visade sig föga ägnade att befordra en rationell alkoholistvård, blefvo de för ett par år sedan kompletterade med en ny lag, som medgaf vederbörande administrativa myndigheter att i asyl internera sådana drinkare, som under loppet af tolf månader blifvit minst fyra gånger straffade för fylleri och förargelseväckande beteende.

I *Tyskland* gäller sedan den 1 januari 1900 en lag, som stadgar, att den, som till följd af dryckenskap icke förmår sköta sina angelägenheter eller utsätter sig eller sin familj för faran af nöd eller är farlig för andras säkerhet, kan förklaras omyndig. Då enligt ett annat lagrum de för förmynderskap öfver minderåriga gällande föreskrifter, äfven beträffande förmyndarens rätt och plikt att sörja för myndlingens person, skola tillämpas i fråga om förmynderskap för personer, som blifvit förklarade omyndiga, anses i praxis förmyndare för en omyndig förklarad alkoholist berättigad att äfven mot dennes vilja insätta honom på en vårdanstalt. Verkan af denna bestämmelse försvagas emellertid i viss mån af ett annat stadgande af innehåll, att, om ansökning ingifvits om en persons omyndighetsförklarande på grund af dryckenskap, domstolen kan låta anstå med omyndighetsförklaringen, om det finnes utsikt, att drinkaren skall bättra sig

Kraftiga stämmor hafva på senaste tiden i Tyskland höjts för införandet af en lag, som möjliggör internering af alkoholister äfven utan föregående omyndighetsförklaring. Ej blott läkare, utan äfven jurister, bland hvilka märkes den framstående krimiualisten von Liszt, hafva förklarat en dylik lag nödvändig.

I *Österrike*, där man liksom i Nord-Amerikas Förenta Stater helt och hållet på statens bekostnad upprättat en större kuranstalt för alkoholister, har af regeringen ett lagförslag framlagts, enligt hvilket drinkare skulle kunna äfven mot sin vilja genom vederbörande administrativa myndighets beslut interneras i statsanstalten för en tid af högst två år.

Äfven i *Frankrike*, där man likaledes börjat uppföra statsasylor för alkoholister, har frågan om lagstiftning i syfte att reglera villkoren för in-

trädet i asylen och utträdet därur blifvit brännande; och från läkarehåll har med kraft betonats önskvärdheten att kunna internera alkoholister äfven mot deras vilja.

I *Belgien* har samma fråga framförts från intresserade läkarekretsar, men hittills mött ett segt motstånd från de lagstiftande myndigheternas sida.

I *Norge* har år 1900 antagits en lag mot lösdrifveri, tiggeri och dryckenskap, som bland annat stadgar, att den, som bringar sig själf i ett tillstånd af uppenbar berusning och sålunda anträffas å allmän plats, straffas med böter från och med 1 till och med 800 kr. samt, i händelse han tidigare under loppet af ett år varit sålunda straffad eller om han stör allmän fred och ordning, med böter eller fängelse. Är han därjämte hemfallen åt dryckenskap, kan allmänna åklagaren bemyndigas att inspärta honom i en tvångsarbetsinrättning *eller i godkänd kuranstalt*, dock icke utöfver 18 månader, såvida han ej förut varit inspärriad, i hvilket fall han kan kvarhållas ända till 3 år. Den, som till följd af dryckenskap uppehåller sig genom tiggeri eller faller fattigvården till last eller försummar sin försörjningsskyldighet, så att hans familj kommer i nöd, eller underlåter att erlägga ådömdt bidrag till familjs eller oäkta barns underhåll, straffas med fängelse, samt dömes, om han är hemfallen åt dryckenskap, till intagning i arbetshus *eller kuranstalt*.

Hvad vår gällande lagstiftning beträffar, finnes visserligen i ärfdabalken en bestämmelse af följande innehåll: »Är någon för vanvett, slöseri eller andra orsaker ur stånd att vårda gods sitt, varde under förmyndare ställd». Teoretiskt sedt borde denna lagbestämmelse bereda möjlighet för att få en alkoholist förklarad omyndig äfven mot hans vilja. Men i praxis möter det stora svårigheter att få en person mot hans vilja förklarad omyndig, såvida ej läkareutredning föreligger, att han lider af fullt utbildadt vansinne. Och äfven om det skulle lyckas att få en icke vansinnig alkoholist satt under förmyndare, anses förmyndaren icke hos oss såsom i Tyskland berättigad att mot myndlingens vilja inspärta honom i en alkoholistkuranstalt.

Vi anse oss efter den nu gjorda utredningen berättigade till det påståendet, att vår lagstiftning i ifrågavarande afseende har en lucka, som måste fyllas, för att de befintliga alkoholistkuranstalterna skola kunna uppfylla sitt ändamål. I själfva verket råder numera bland de på detta område sakkunniga full enighet därom, att lagliga tvångsätgärder för alkoholisters internering äro nödvändiga. På de stora antialkohol-kongresserna

i Paris 1899 och i Wien 1901 har från de kompetentaste håll oemot-sagdt uttalats den meningen, att det knappt lönar mödan att upprätta alko-holistanstalter, om man afstår från tvångsmässig anstaltsbehandling, emedan drinkare ej äro annat än genom alkoholens gift intellektuellt och etiskt svag-sinta människor, som ej kunna sörja för sig själfva och som till största delen gå under, om ej det lagliga tvånget förbarmar sig öfver dem.

Den förnämsta invändningen mot alla förslag i detta syfte grundar sig på fruktan för obefogad inspärning. Man har hänvisat på några fall, då friska personer intagits på dårhus genom anhörigas intriger, och man har häraf dragit den slutsatsen, att äfven personer, som ej äro alkoholister, skulle med hjälp af en lag af nu ifrågasatt innehåll kunna orättmätigt inspärras. I själfva verket torde emellertid en dylik farhåga förtjäna mindre afseende, i samma mån som en dylik internering förut-sätter medverkan af flera personer eller myndigheter. Det är föga troligt, att både de läkare, som skola verkställa den grundläggande undersök-ningen af en för alkoholismen misstänkt person, domstolen, som har att besluta om interneringen, samt föreståndaren och läkaren vid alkoholist-anstalten skulle låta muta sig eller låta föra sig bakom ljuset af illa-sinnade släktingar. För öfrigt må erinras, att medan det vid sinnes-sjukdomar finnas vissa sjukdomstillstånd, som kunna undgå lekmannens uppmärksamhet och rätt bedömas endast af läkare och i fråga om hvilka således en läkare kan undandraga sig allmänhetens kontroll, så är för-hållandet ingalunda detsamma i fråga om dryckenskap; med afseende därå kunna merendels åberopas intyg af en massa lekmän.

En annan invändning är talet om individens frihet. Häremot erinras, att staten allmänt tillerkännes rätt att skydda sig och sina med-lemmar mot rättskränkningar genom att straffa brottslingar. Nu är det konstateradt, att alkoholisten i allmänhet ej kan rättas genom straff, enär han är sjuk. Genom att insätta honom på en anstalt, där han kan åter-vinnas åt samhället, fullföljer staten således samma syfte som genom straffet, endast att det nu sker på ett mycket verksammare sätt. »För öfrigt», säger den engelske läkaren Norman-Kerr gent emot talet om alkoholisternas frihet, »hvad skola de ha frihet till? Att begå själfmord, icke så hastigt, men lika säkert som medelst gift, dolk eller rep, att misshandla, förödmjuka och vanära hem, maka och familj. Detta är icke frihet.»

Vi insätta paralytikerna på dårhus mot deras vilja, emedan de kunna blifva allmänfarliga eller till och med emedan de försumma sina

angelägenheter och utsätta sig och de sina för nöd. Med alkoholisten är förhållandet detsamma, men i fråga om honom tillkommer en högre moralisk hänsyn: *han kan botas*.

Emellertid kan, såsom den föregående framställningen utvisar, tvångsinterneringen anordnas på olika sätt. Man har i hufvudsak att välja emellan följande alternativ:

a) Interneringen sker på begäran af vederbörande anhöriga, sedan en eller flera läkare förklarar personen i fråga lida af alkoholism och behöfva vård å kuranstalt — ett sätt, som väsentligen öfverensstämmer med förfarandet vid sinnessjukas intagande å hospital.

b) Interneringen sker på begäran af alkoholistens förmyndare och på grund af läkareutredning om behofvet af anstaltsvård, sedan omyn-dighetsförklaringen förut verkställts af domstol på begäran af vederbörande anhöriga.

c) Interneringen verkställles på grund af domstols utslag — *an-tingen* på begäran af vederbörande anhöriga och efter läkares hörande (såsom t. ex. i Georgia) *eller* ådömd af domstolen ex officio såsom en extra straffpåföljd, som inträder, då alkoholister göra sig skyldiga till itereradt fylleri (såsom i Norge).

d) Interneringen verkställles på grund af administrativ myndighets beslut på ansökan af vederbörande anhöriga, efter föregående läkareutredning och eventuellt äfven rannsaking inför domstol.

Det torde vara vanskligt att utan närmare kännedom om verkningarna af de olika interneringsmetoderna afgöra deras företräde sinsemellan. Att åstadkomma tillfyllestgörande utredning härutinnan ställer sig omöjligt för enskilda motionärer, men torde genom Kungl. Maj:ts försorg utan större svårighet kunna åvägabringas. Vi tillåta oss därför föreslå, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville efter verkställd utredning för Riksdagen framlägga förslag till lag i syfte att, under iakttagande af erforderliga försiktighetsmått mot missbruk, möjliggöra internering af alkoholister äfven mot deras vilja å för dem afsedda kuranstalter.»

I motionen hafva trettioen ledamöter af Andra Kammaren instämt.

Att dryckenskapen är ett ondt, mot hvilket man bör energiskt ingripa, torde numera vara till fullo erkänt, och särskildt på senare tiden hafva i vårt land äfven statsmakterna gifvit nykterhetssträfvandena

sitt understöd. En viktig sida af berörda sträfvanden är behandlingen af drinkare, i syfte att de må kunna varaktigt botas. Den moderna läkarevetenskapen har ägnat ett ingående studium åt alkoholismen och betraktar densamma närmast såsom en sjukdom, hvilken, liksom hvarje annan, fordrar sin särskilda behandling. Det verksamaste sättet att bota drinkare anses vara deras intagande för vård och behandling å särskilda anstalter. Såsom af förevarande motion framgår, hafva i vårt land på privat väg åtskilliga sådana inrättats, och Riksdagen har äfven, öfvertygad om dessa anstalters nyttiga verksamhet, lämnat bidrag till några af dem. Motionärerna framhålla emellertid — och detta enligt utskottets mening icke utan berättigande — hurusom upprättande af dylika anstalter icke i den grad, som önskvärdt vore, motsvarar det därmed afsedda ändamål, så länge de personer, för hvilka desamma äro afsedda, af brist på insikt om sitt verkliga tillstånd eller bristande kraft i viljan att underkasta sig någon behandling därför, ej begagna sig af anstalterna eller, om de göra detta, lämna desamma, innan de ernått den motståndsförmåga, som erfordras för att ej åter hemfalla åt dryckenskapen. Med hänsyn till den stora vikt, hvilken från samhällets synpunkt ligger därpå, att drinkare underkastas behandling, som kan leda till deras botande eller förbättrande, ifrågasätta nu motionärerna införande af lagbestämmelser, som skulle möjliggöra internering af alkoholister äfven mot deras vilja å för dem afsedda anstalter.

Syftet med berörda framställning är enligt utskottets mening i hög grad behjärtansvärdt. Hvad motionärerna ifrågasatt är emellertid en nyhet i vår lagstiftning, och med afseende å densamma torde många omständigheter vara att taga i betraktande. Den principiella frågan härvid är, huru långt statens rätt att ingripa på privatlivets område bör utsträckas. Enligt utskottets mening möter det i regel afsevärda betänkligheter att låta staten, då ett brott mot dess lagar icke föreligger, tvångsvis ingripa på det etiska eller sedliga området. Från denna synpunkt borde en tvångsinternering vara utesluten i det fall, att den person, som skulle blifva föremål för densamma, på intet sätt förgått sig mot den offentliga rättsordningen. Däremot torde det från samma synpunkt icke vara något att erinra mot att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad som stadgats i den norska rätten, använda tvångsinternering mot vanedrinkare, som upprepade gånger varit straffade för fylleri, men ej låtit sig därpå rätta. Med afseende å dessa personer är en tillämpning af straffbestämmelser i allmänhet utan nytta. Andra åtgärder måste

användas, och såsom ersättning för eller tillägg till straffet lämpar sig i sådant fall tvångsinternering på viss tid, hvilken åtgärd bättre än straffet är ägnad att förbättra den brottslige och att skydda staten mot ytterligare rättskränkningar från vanedrinkarens sida.

Måhända skulle dock genom en sådan bestämmelse det åsyftade ändamålet att motarbeta alkoholismen icke vinnas i fullt tillfredsställande utsträckning, då många alkoholister finnas, hvilka icke störa den allmänna ordningen. Det skulle därför möjligen vara önskvärdt, om lagstiftningen kunde gå längre och medgifva ett ingripande tvångsvis äfven i andra fall, och man torde alltså icke böra helt och hållet afvisa tanken därpå, äfven om, såsom utskottet redan framhållit, vägande skäl kunna anföras mot en sådan lagstiftning.

Utän tillgång till uttömmande utredning af förevarande fråga från alla synpunkter, kan utskottet icke bestämdt uttala sig för införande af lagbestämmelser i berörda hänseende af vare sig den ena eller den andra innebörden. Med hänsyn till frågans stora vikt har utskottet emellertid ansett det i hög grad önskligt, att en sådan utredning kommer till stånd, och utskottet har därför funnit sig böra förorda en framställning till Kungl. Maj:t i sådant hänseende.

Med afseende å den närmare beskaffenheten af de lagbestämmelser i ämnet, som på grund af en dylik utredning kunna befinnas lämpliga, torde böra framhållas vikten däraf, att dessa bestämmelser blifva sådana, att missbruk af rätten att få en alkoholist internerad mot hans vilja må undvikas. Såsom af motionen framgår, kan sådan tvångsinternering anordnas på skilda sätt, och lagbestämmelserna härom växla i olika länder. Utskottet vill ej bestämdt uttala sig för det ena eller andra sättet såsom bärande företrädesvis ifrågakomma, men det synes utskottet, som om missbruk härutinnan skulle förebyggas, om det stadgades, att allenast domstol ägde besluta om internering, och detta endast efter en noggrann, på sakkunniges utlåtanden fotad undersökning angående åtgärdens lämplighet.

Ehuru väl ett antagande af lagbestämmelser i motionens syfte gifvetvis ej kan medföra förpliktelse för staten att gå i författning om anskaffande af ett under alla förhållanden fullt tillräckligt antal platser å alkoholisthem, får man dock ej förbise, att för åstadkommande af effektivitet åt lagstiftningen staten bör tillse, att anstalter, hvari drinkare kunde intagas, komme att anordnas i temligen afsevärd omfattning och af tillfredsställande beskaffenhet, vare sig staten själf går i författning

om inrättande af sådana anstalter eller det öfverlämnas åt kommuner och enskilda att med bidrag af statsmedel upprätta och underhålla dylika. Grunderna för interneringskostnadernas gäldande samt öfvervakandet af anstalternas skötsel torde vid en blifvande undersökning jämväl böra tagas i noggrant öfvervägande.

På grund af det ofvan anförda hemställer utskottet,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, huruvida och i hvad mån föreskrifter må kunna meddelas i fråga om internering af alkoholister äfven mot deras vilja i för dem afsedda kuranstalter, samt, i fall utredningen därtill gifver anledning, framlägga förslag till lagstiftning i ämnet.

Stockholm den 19 februari 1903.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservation

af herr *Hasselrot*.

Herrar *Gustaf Andersson* och grefve *Lewenhaupt* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.